

Examenul de bacalaureat național 2019

Proba E. c)

Istorie

Clasa a XI-a

Simulare

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.

I. TEMA

(30 bodov)

Pozorne prečitajte nasledovné zdroje:

A. „V Európe, ktorej štruktúry boli otrasené vojnou, v roku 1919, sa zdalo, že nastupujú ideály a inštitúcie liberálnej demokracie. V strednej a východnej Európe, ako aj v malých balkánskych štátoch, alebo v tých, ktoré vznikli následkom rozkladu veľkých autokratických ríš, autoritatívne režimy boli nahradené politickými systémami vytvorenými podľa francúzskeho parlamentného vzoru. [...] Rozmnožili sa ústavy inšpirované francúzskou ústavou: v roku 1920 v Rakúsku a Československu, v roku 1921 v Juhoslávii a Poľsku, v roku 1923 v Rumunsku. Po ukončení vojny Zhromaždenia všade nadobúdali novú prestíž. Prvé voľby sa odohrávali v ovzduší slobody [...].

Lenže demokracia sa v týchto krajinách rýchlo prejavila krehkým charakterom [...]. V Taliansku «oklieštený mier» viedol k politickej a spoločenskej kríze, ktorá sa ukončila v októbri 1922, keď Mussolini prebral moc. V Poľsku, následkom slabej parlamentnej koalície, ako aj následkom hrozby štátneho prevratu zo strany extrémnej pravice, ľavica podporila v roku 1926 puč maršala Pilsudského. V Španielsku, Portugalsku a v Pobaltských krajinách autoritatívne režimy, či už vedené vojenskými dôstojníkmi alebo nie, nahradili demokratické štruktúry, pokiaľ balkánske monarchie (Rumunsko (Románia), Bulharsko, Juhoslávia) sa stali radikálnymi a zachovávali iba zdanlivosť pluralizmu. V konečnom dôsledku priam aj v krajinách, kde bola nastolená solídna liberálna demokracia, táto bola napadnutá zo dvoch strán. Z ľavej strany útok prišiel od komunistického hnutia. [...] Z pravej strany demokracia bola ohrozená autoritatívnymi hnutiami podporovanými hlavne v porazených krajinách a v tých, ktoré boli nespokojné s rozhodnutiami mierovej konferencie, ktorá rozhodla o ich osude, tieto preberali nacionalistické tézy a zveličovali ich, aby kritizovali parlamentarizmus a jeho nedostatky.”

(S. Bernstein, P. Milza, *Istoria Europei*)

B. „«Trumanova doktrína*» zastavila prienik Sovietov do východnej Európy a títo v roku 1947 odpovedali ekonomickým a politickým «satelizovaním» krajín v tejto zóne. Všade tam, kde zavládla Červená armáda, bola použitá tá istá taktika [...]. Tá pozostávala, v prvom rade, v dosadení komunistov do vedenia kľúčových ministerstiev [...], v ich infiltrovaní do administrácie, správy a do konkurenčných politických organizácií [...]. Potom sa sledovalo [...] oslabenie protivníkov Komunistickej strany ich roztrieštením, aby tak bol oslabený ich odpor prv než budú odstránení [...]. Voľby, ktoré sa odohrávali na vopred pripravenej pôde, potvrdili prevahu komunistov [...]. Nasledoval už len prechod k uväzneniu a fyzickej likvidácii odporujúcich vodcov. Tak sa postupovalo v roku 1946 v Bulharsku [...], v Rumunsku, kde koncom roka 1947, po uväznení vodcov demokratických strán, kráľ Michal (Mihai) bol donútený odstúpiť [...], v Maďarsku [...], kde komunisti, porazení vo voľbách z augusta 1947, násilne odstránili všetkých členov strán, ktorí sa im odmietli podriaďiť.

Okrem tejto akcie podriadenia východnej Európy, ktorá sa udiala aj v Poľsku a Nemecku, v oblasti obsadenej Sovietmi, vodcovia z Kremľa založili v roku 1947 novú medzinárodnú organizáciu [...] *Informačné byro komunistických a robotníckych strán* alebo Informbyro [...], aby upevnili kontrolu ZSSR nad komunistickými stranami z východu, ale aj západu Európy. Z príležitosti jeho založenia jeden z hlavných Stalinových spolupracovníkov, Ždanov, sformuloval [...] oficiálnu doktrínu Kremľa v oblasti medzinárodnej politiky. Podľa mienky Ždanova svet bol odvtedy rozdelený na dva nezmieriteľné tábory: tábor «demokracie» a «mieru», ktorého vodcom bol ZSSR a «imperialistický» tábor, «ktorého hlavnú vedúcu silu predstavovali SŠA». Odteraz, spresňoval on, dôležitá úloha prislúcha bratským komunistickým stranám z Francúzska, Anglicka, Talianska [...], ktoré musia prevziať moc všade tam, kde jestvujú vhodné vnútorné podmienky. Následkom bolo to, že v krajinách, kde jestvovali silné komunistické strany, najmä v Taliansku a vo Francúzsku sa prejavil silný útok namierený proti vládnym koalíciám, v ktorých boli zastúpení aj komunistickí ministri.”

(S. Bernstein, P. Milza, *Istoria Europei*)

* Harry S. Truman-prezident SŠA (1945-1953)

Napíšte na skúškový hárok číslo výroku a písmeno zodpovedajúce správnej odpovedi:

1. Zdroj **A** spresňuje, že ústavy, ako základné zákony boli prijaté v:
  - a. Rakúsku (1920), Československu (1921) a Rumunsku (România) (1924).
  - b. Československu (1920), Juhoslávii (1921) a Rumunsku (1923).
  - c. Juhoslávii (1921), Rumunsku (1922) a Poľsku (1923).
  - d. Rumunsku (1920), Československu (1921) a Rakúsku (1922).**3 body**
2. Zdroj **B** sa vzťahuje na:
  - a. prvú polovicu 19. storočia, totalitné a demokratické štáty v európskom priestore a mimo neho.
  - b. prvú polovicu 19. storočia, autoritatívne a totalitné štáty v európskom a americkom priestore.
  - c. prvú polovicu 20. storočia, demokratické a totalitné štáty v európskom priestore a mimo neho.
  - d. prvú polovicu 20. storočia, autoritatívne a totalitné štáty v európskom a americkom priestore.**3 body**
3. V zdroji **A** demokratické režimy:
  - a. sa premenili na autoritatívne režimy, stúpcov parlamentarizmu a komunizmu.
  - b. upevnili sa prostredníctvom ústav, politickým pluralizmom a autoritatívnymi monarchiami.
  - c. boli nahradené totalitnými režimami nastolenými prostredníctvom štátnych prevratov, ktoré uskutočnili vojenski dôstojníci.
  - d. boli destabilizované následkom vnútorných udalostí či vonkajších vplyvov.**3 body**
4. Historické priestory, na ktoré sa vzťahuje tak zdroj **A**, ako aj zdroj **B** sú:
  - a. Francúzsko, ZSSR a Rumunsko.
  - b. Poľsko, Bulharsko a Francúzsko.
  - c. Španielsko, Portugalsko a Nemecko.
  - d. Maďarsko, Rakúsko a SŠA.**3 body**
5. Tak v zdroji **A**, ako aj v zdroji **B** sú spresnené historické faktá vzťahujúce sa na:
  - a. ideologickú oblasť a štruktúru spoločnosti.
  - b. ekonomickú oblasť a vnútornú politiku.
  - c. vnútornú politiku a medzinárodné vzťahy.
  - d. na vládnu formu a kultúrnu oblasť.**3 body**
6. Historické udalosti uvedené v zdrojoch **A** a **B**:
  - a. vysvetľujú spôsob, akým boli odstránené autoritatívne režimy vo východnej Európe.
  - b. zdôvodňujú potrebu odstránenia európskych monarchií v medzivojnovom období.
  - c. spresňujú etapy nastolenia komunistického režimu v štátoch strednej Európy.
  - d. predstavujú vývin niektorých európskych politických režimov v súčasnej dobe.**3 body**
7. V súlade so zdrojom **A**, jednou z príčin toho, že *autoritatívne hnutia [...] preberujú nacionalistické tézy a zveličujú ich* je:
  - a. [lebo z pravej strany,] *útok prišiel od komunistického hnutia.*
  - b. *následkom [...] nebezpečenstva štátneho prevratu extrémnej pravice* [vo Francúzku].
  - c. [lebo] *prvé voľby sa odohrávali v ovzduší slobody.*
  - d. *aby kritizovali parlamentarizmus a jeho nedostatky.***3 body**
8. V súlade so zdrojom **B** jedným z dôsledkov skutočnosti, že vodcovia ZSSR sa rozhodli, *aby upevnili kontrolu ZSSR nad komunistickými stranami z východu, ale aj západu Európy* je:
  - a. *Voľby, ktoré sa odohrávali na vopred pripravenej pôde, potvrdili prevahu komunistov.*
  - b. *vodcovia z Kremľa založili v roku 1947 novú medzinárodnú organizáciu.*
  - c. *komunisti násilne odstránili všetkých členov strán, ktorí sa im odmietli podriaď.*
  - d. *roztříštením protivníkov Komunistickej strany, aby tak bol oslabený ich odpor prv než budú odstránení.***3 body**

9. Zdroj A tvrdí, že:

- európska demokracia bola upevnená rozhodnutiami mierovej konferencie.
  - v medzivojnovom období sa demokratický režim prejavil krehkým charakterom.
  - balkánske monarchie (Rumunsko, Bulharsko, Poľsko) sa stali totalitnými.
  - demokratické režimy odstránili autoritatívne režimy v Pobaltských krajinách.
- 3 body**

10. Jedna informácia zo zdroja B, ktorá podporuje tvrdenie, podľa ktorého oficiálna doktrína medzinárodnej politiky ZSSR má negatívne následky pre komunistov v západnej Európe je:

- «Trumanova doktrína» zastavila prienik Sovietov do východnej Európy, ktorí [...] odpovedali ekonomickým a politickým «satelizovaním» krajín v tejto zóne.
- Tak sa postupovalo v roku 1946 v Bulharsku [...], v Rumunsku, kde koncom roka 1947, po uväznení vodcov demokratických strán, kráľ Michal (Mihai) bol donútený odstúpiť.
- najmä v Taliansku a vo Francúzsku sa prejavil silný útok namierený proti vládnym koalíciám, v ktorých boli zastúpení aj komunistickí ministri.
- dôležitá úloha prislúcha bratským komunistickým stranám z Francúzska, Anglicka, Talianska [...], ktoré musia prevziať moc všade tam, kde jestvujú vhodné vnútorné podmienky.

3 body

II. TÉMA

(30 bodov)

Pozorne prečítajte nasledovný úryvok:

„[V Európe] zmena pluralitného autoritatívneho režimu, ktorý Mussolini nastolil v Taliansku po pochode na Rím, na totalitnú diktatúru [...] datuje [...] z rokov 1925-1926. [...] Monarchia bola zachovaná, ale kráľ [...] bol donútený uspokojiť sa iba s reprezentatívnou úlohou. Aj Senát bol zachovaný iba preto, aby sa využila súvislosť so starovekou rímskou inštitúciou a aby zachránili bývalú vedúcu vrstvu, aj keď členovia tohoto zhromaždenia boli nahradení ľuďmi zo strany režimu a nemali žiadnu konkrétnu moc. Snemovňa poslancov bola volená takým spôsobom, aby bola závislá len od strany. [...] Podstata moci bola vlastne v rukách „vodcu“ (Mussoliniho). Vlastne tento sa zodpovedal len pred kráľom a mal významnú ekonomickú úlohu ako minister korporácií a vojenskú, ako hlavný veliteľ vojska. On menoval a odvolával ministrov, ktorí boli iba jednoduchými vykonávateľmi a taktiež mohol vládnuť pomocou vyhlášok – zákonov, bez kontroly parlamentu. [...] Jediná strana má za úlohu nábor a súčasne aj kontrolu obyvateľstva [...]. Ona sa zúčastňuje na udržiavaní poriadku za pomoci milície [...]. Teraz [1940] Národná fašistická strana zahŕňa 3 milióny členov.“

(S. Bernstein, P. Milza, *Dejiny Európy*)

Opierajúc sa o tento zdroj, odpovedajte na nasledovné požiadavky:

- Menujte „starovekú rímsku inštitúciu“ uvedenú v danom zdroji. **2 body**
- Spresnite historický priestor, na ktorý sa vzťahuje daný zdroj. **2 body**
- Uveďte politickú stranu, na ktorú sa vzťahuje daný zdroj a jednu z jej charakteristík. **6 bodov**
- Sformulujte na základe daného zdroja názor na Mussoliniho právomoci v rámci štátu, podporiac ho dvoma informáciami z daného zdroja. **10 bodov**
- Argumentujte za pomoci významnej historickej udalosti výrok, podľa ktorého totalitné politické režimy pretrvávajú v druhej polovici 20. storočia (Boduje sa opísanie významnej historickej udalosti a používanie spojiviek, ktoré vyjadrujú kauzalitu, ako i konklúzie.) **4 body**
- Predstavte dve charakteristiky jedného z demokratických režimov povojnovej Európy. **6 bodov**

III. TÉMA

(30 bodov)

Vypracujte na približne dvoch stranách esej o Európe v 20. storočí, majúc na zreteli:

- uvedenie dvoch čŕt európskej kultúry v 20. storočí;
- predstavenie jednej príčiny premien profesionálneho štatútu v povojnovom svete a uvedenie dvoch následkov týchto premien;
- predstavenie jedného historického faktu vzťahujúceho sa na dopad technológie na životné prostredie v povojnovom období;
- sformulovanie názoru na európsku integráciu v 20. storočí, podporiac ho historickým argumentom.

Poznámka! Boduje sa používanie **adekvátneho historického vyjadrovania**, **štruktúra eseje**, zdôraznenie vzťahu **príčina - následok**, vypracovanie **historickej argumentácie** (opísanie jednej významnej historickej udalosti a používanie spojiviek, ktoré vyjadrujú kauzalitu, ako i konklúzie) rešpektovanie **chronologického/logického slovosledu** historických udalostí a **zaradenie** eseje do spresneného rozsahu dvoch strán.